

Borgertoget 17. mai 2011. Moeparken.

Kjære alle frammøtte.
Gratulerer med dagen!

Nok en gang er det 17. mai. Nok en gang tar vi på oss finklærne og går ut i gatene. Nok en gang er det barnetog og borgertog. Det er janitsjarmusikk og folkemylder. Det er russetid og bjørkeløv, det er is og brus til barna.

Men 17. mai er ikke bare en fest. Det er ikke bare sukkerspinn og russeablegøyer. 17. mai er også høytid. Dagen feires med en utstrakt bruk av nasjonale symboler, med flaggheising og offisielle markeringer, med taler og refleksjoner over nåtid og fortid, over Norge som stat og nasjon med fokus både på oss selv og på oss selv og andre. Det er grunn til å reflektere litt over dette.

17. mai er altså Norges nasjonaldag. Det er begivenhetene i 1814 vi feirer – Grunnlovens tilblivelse. På mange vis representerer dette starten på og dermed selve fundamentet for det moderne Norge. Det er med Grunnloven det skjer – altså for snart 200 år siden – det norske bruddet med det kongelige eneveldet som styreform. Det er nå inspirasjonen fra de nye tankene fra Opplysningstidens Europa når Norge. Det er nå det fins nasjonale krefter hos oss som evner å se og evner å ta det handlingsrommet som oppstår i et Europa som er i fritt spill ved avslutningen av de store og langvarige Napoleonskrigene. Dette er tanker og ideer som stammer fra den store franske revolusjonen i 1789 og den amerikanske frigjøringskampen og grunnloven omtrent samtidig – og som nå trenger inn i norsk politisk virkelighet. Det er nå vi ser starten på slutten for det eneveldige kongedømmet hvor monarken gjennom arv hadde all makt samlet i sine hender.

Det er med Grunnloven av 1814 Norge som stat og nasjon starter innføringen av *Folkesuverenitetsprinsippet*: Prinsippet om at et hvert folk har en iboende rett til selv å bestemme hvordan og av hvem det skal styres. Dette er jo selvsagt fremdeles en helt sentral del av det vi fremdeles i dag oppfatter som mye av kjernen i demokratiet: Folkets rett til å styre seg selv gjennom det lederskapet folket selv velger – nasjonalt, men også lokalt.

Det er også med Grunnloven fra 1814 teoriene om *Maktens Tredeling* slår gjennom i norsk politisk virkelighet: Altså det enkle, men helt fundamentale grunnprinsipp at hvis makt ikke skal korrumpes gjennom at den samles på en hånd som i Eneveldets tid må makten deles mellom flere aktører, mellom flere ulike politiske organer som balanseres mot hverandre og dermed holder hverandre i sjakk: Det er nå vi får Stortinget, som blir det lovgivende organet, det er nå Kongen må ha en mer formalisert regjering ved sin side – den utøvende makt. Så har vi domstoler, som den dømmende makt, som det siste hjørnet i den maktfordelingstrekanten vi fremdeles lever etter både i vårt land og i storparten av den utviklede delen av verden.

Det er altså selve Folkestyrets inntog i Norge - om enn i beskjeden grad fra starten i 1814 - vi feirer 17. mai hvert år. Vi feirer slutten på despotiet, på eneveldet som prinsipp og som statsskikk. Vi feirer en Grunnlov som ble *det* viktigste arbeidsredskapet for den politiske utviklingen i Norge utover 1800 – tallet, - en utvikling som drev historiens store hjul i retning av mer demokrati og folkestyre og stadig mer selvstendighet og sjølråderett. Det går ei klar historisk linje fra Grunnloven i 1814 til Unionsoppløsningen i 1905: Fra enevelde til demokrati, fra dansketid via svensketid til vi etter 600 år gjenvant vår nasjonale frihet i 1905 og med det framstår som et fritt, selvstendig og selvstyrt land.

Det er altså meget gode grunner til å feire Grunnloven! Fedrene på Eidsvoll - det var bare menn den gangen – fortjener respekt også i dag. Det storverk som ble prestert står igjen med mange av de samme hovedprinsippene intakt snart 200 år etter.

Ikke minst er det meningsfylt å feire dagen så skikkelig som vi gjør i Verdal kommune, vi som har Stiklestad i vår midte, som nok er det nærmeste vi som nasjon kommer et politisk og kulturelt fødested i Norge. Det går noen lange linjer gjennom historien: Linjen Hafrsfjord – Stiklestad – Eidsvoll er den virkelig sentrale i norsk nasjonsbygging!

Mye historie, dette, vil vel mange si. Men har 17. mai noen funksjon i dagens samfunn? Utover å være barnas store festdag, og en kjærkommen fridag for oss andre, midt i det mange kaller den vakreste av alle årstider?

Jeg mener så absolutt det. 17. mai tradisjonen gir oss som samfunn en anledning til å reflektere over spørsmål som er av stor viktighet også i dag, - og ikke minst i dagens samfunn, vil jeg nok si:

- Hvordan bygger vi en nasjon?
- Hvordan skaper vi den fellesskapsfølelsen vi som folk og nasjon er så avhengige av?
- Hva er et folk - og dermed en nasjon - i dagens verden?

Vi vet at landet vårt er i stor endring – i likhet med bortimot alle andre land i den utviklede delen av verdenssamfunnet. Vi blir stadig mer internasjonale på den måten at verden kommer oss stadig nærmere og vi kommer stadig mer inn på verden. Dette skjer gjennom en etter hvert voldsom reisevirksomhet til et stadig større antall land – landegrensene blir mer og mer åpne. Vi ser en annen side av den samme utviklingen gjennom et stadig mer internasjonalt eksponert næringsliv både gjennom eksport og gjennom et stadig sterkere innslag av utenlands konkurranse for norske bedrifter på hjemmemarkedet både når det gjelder varer og tjenester, vi ser det gjennom en stadig mer utbredt arbeidsinnvandring og internasjonalisering, vi ser det gjennom asyl – og flyktningepolitikken, vi ser det gjennom en daglig strøm av utenlandsnyheter av alle slag som bringes inn i våre egne stuer, osv. osv.....Vi kommer nærmere verden – verden kommer nærmere oss. Hele tiden – ubønhørlig.

Vi ser dette også lokalt. Vårt eget lokalsamfunn, vårt eget næringsliv, våre egne innbyggere opplever selvfølgelig nøyaktig det samme som resten av dette landet og resten av hele den rike delen av verden. Vår tilværelse er i større og større grad på flere og flere områder en del av en stadig større helhet, - økonomisk, kulturelt, politisk, sosialt, mellommenneskelig.....

Vi ser dette symbolisert både i dagens barnetog og i dagens borgertog gjennom deltakelse av våre nye landsmenn, som vi etter hvert har mange av i Norge og også i vår egen kommune. Samfunnet er i endring. Disse endringene påvirker oss. Verden kommer aldri til å bli som den en gang var. Heller ikke Norge gjør det, heller ikke vårt eget lokalsamfunn gjør det. Det bør vi reflektere litt over ikke minst på den ene dagen i året da vi virkelig feirer oss selv som nasjon og folk. Vi må møte denne utviklingen på en positiv måte både som befolkning og som enkeltmennesker.

Nasjonsbygging og identitetsutvikling nasjonalt og lokalt er kontinuerlige prosesser. De tar aldri slutt. Vårt utgangspunkt både lokalt og nasjonalt må etter mitt skjønn være at norske skikker og tradisjoner - for den del lokale tradisjoner – må tas vare på. Dette er helt riktig av oss. Hvem andre enn oss selv kan ta vare på vår arv og våre tradisjoner. Det er i vår virkelighet integrering og internasjonalisering finner sted, det er her vi møter alt det nye som vår tid fører med seg.

Vi skal selvfølgelig være åpne for alt det spennende nye som vår tids utvikling fører med seg. Det er ingen tvil om at den utviklingen vi her snakker om gir oss både som lokalsamfunn og som nasjon svært spennende og nye muligheter.

Samtidig er det viktig at vi som nasjon, som folk, som lokalsamfunn står trygt på vårt eget grunnlag, på våre tradisjoner og livsform. Dette er verdier som er bygd opp gjennom generasjoner og som vi har rett til å være stolte av – og som vi plikter å ta vare på.

Det er på dette spennende grunnlaget vi som lokalsamfunn og nasjon skal ønske den nye tid velkommen. Det er på dette grunnlaget vi ikke bare kan lette tilpasningen for våre nye landsmenn til vår virkelighet. Det er også dette som er det beste grunnlaget for at det norske samfunnet berikes gjennom den utviklingen vi ser. For la oss være ærlige på at det den utviklingen vi snakker om fører veldig mye godt med seg, men den har også på enkelte områder sine utfordringer.

I dette bildet står 17. mai - feiringen fjellstøtt. Vår markering av demokrati og folkestyre er i stor grad gjort til barnas og dermed til framtidens dag. Dette er dagen da vi markerer samhold og fellesskap som nasjon – både nye og gamle landsmenn. 17. mai samles vi alle for å feire de verdiene vi er enige om i dette landet, de verdiene vi i fellesskap har bygd og fortsatt bygger dette samfunnet på.

Det er jo nettopp dette som er bildet på vår 17. maifeiring. Kan vi tenke oss et bedre symbol på solidaritet og samhold enn et 17. maitog med jublende norske barn, både de etnisk norske og de andre, midt i den vakreste av årstidene? I det land FN år etter år kårer til verdens beste land å bo i.

Det er i all hovedsak slik vi framstår 17. mai – på nasjonaldagen vår. Slik legger vi alen til vår vekst som nasjon. Slik går det beste i våre egne tradisjoner hand i hand med vår tids utfordringer. På denne måten skapes og videreutvikles den positive og glade norske nasjonalismen: Den som ikke ekskluderer, men som inkluderer og som inviterer oss alle til å være glade i landet vårt.

På denne bakgrunn har vi all mulig grunn til å si til hverandre:
Gratulerer med dagen!

Takk til komiteen for godt arbeid også denne 17. mai. Takk også til musikkorpsene, til alle andre som har bidratt i løpet av dagen. En særlig honnør til alle barn og unge som virkelig også i år har gjort nasjonaldagen til den verdige markeringen det har blitt også i år.

Jeg setter pris på invitasjonen til å kunne få dele noen tanker med dere nettopp ved denne anledningen.

Takk for oppmerksomheten.

